

DELO

glasilo KPI za slovensko narodno manjšino

Kaj bo Slovencem prinesla združitev med PSI in PSDI?

V zadnjem času se veliko govori o združitvi med PSI in PSDI. Čeprav so se pojavile nekatere težave zlasti v zvezi z nasprotovanjem enega dela PSI, desničarski voditelji PSI in vodstvo PSDI pritiskajo za čimprejšnje konkretne korake v smeri združitve. Ker pa so se na zadnjem zasedanju CK PSI pojavili nekateri pomisleki tudi v sklopu avtonomistične večine v nasprotju z mnenjem Nennija, ki se zavzema za takojšnjo združitev, ne da bi se spoštovali sklepi samega kongresa PSI, je vodstvo PSDI odklonilo predlog vodstva PSI za skupne liste na prihodnjih delnih upravnih volitvah, ki bodo 12. junija t.l. Za sedaj se sestavlja le skupna komisija PSI-PSDI, ki naj bi proučila možnosti in rok za združitev.

Ne glede na trenutne težave linija vodstva PSDI in desničarskih voditeljev PSI je uresničene čimprejšnje združitev. Z zasedanja zadnjega CK PSI se je razumelo, da za Nennija in ostale desničarske voditelje PSI ni važno, kakšna programska osnova bo služila za združitev. Njih zanima le združitev kot taka, medtem ko nekatere člane avtonomistične večine in levičarsko strujo v PSI zanima prav programska osnova, saj so organizacijske oblike zlasti v delovski stranki le odraz ideološke in politične osnove, ne pa obratno. Prav Nennijeva utemeljitev «nujnosti» združitve s PSDI dokazuje, da bo ta dosežena na podlagi političnih osnov PSDI, kar pomeni veliko nevarnost socialdemokratizacije nove združene stranke, ki ne bi bila nobena novost v italijanskem političnem življenju, pač pa le okrepitev tiste stranke, ki je nastala leta 1947 po odcepju od PSI.

V konkretni politični govorici takšna združitev pomeni sprejeti socialdemokratski atlantizem in odreči se nevtralističnim pozicijam, pomeni podpirati evropeizem socialdemokratskega značaja, pomeni «kulturno izbiro», kot pravijo socialdemokrati, t.j. «zahodno kulturo» in «poslanstvo» Amerike v «svobodnem svetu», pomeni podpirati ameriški imperializem v njegovih pustolovščinah in v njegovi agresiji proti vietnamskemu ljudstvu. To tudi pomeni, za kar se je večina vodstva PSI izrekla, vstop v socialdemokratsko II. internacinalo in odreči se osnovnim marksističnim principom. V notranji politiki pa to pomeni voditi politiko vključitve v vladno koalicijsko za vsako ceno, držati se vladnih položajev tudi za ceno popuščanja v glavnih vprašanjih, ki danes tarejo Italijo: strukturiranih reform, demokratične programacije, demokratizacije države in krajevnih ustanov, kontrole nad monopoli, demokratične šolske reforme, urbanistične reforme, uresničitve deželne ure-

ditve, razširjanja demokratičnih svoboščin po tovarnah, ureditve pogodbenih pogojev za kmete, itd.

Takšno združitev ne more, torej, noben socialist in veren demokrat pozdraviti kot korak naprej v smeri naprednejše družbe v Italiji, saj takšna združitev pomeni istočasno sprejemanje anti-komunistične diskriminacije, razbitje levičarskih uprav in veliko nevarnost za enotnost v CGIL, kar bi pomenilo velikanski udarec za tisto širšo sindikalno enotnost, ki si v zadnjem času utira pot celo med voditelji CISL. Takšna združitev, torej, ne pomeni na noben način korak dalje k združevanju socialističnih sil, pač pa še en korak dalje po potnjene cepitve, saj bi se ta združitev uresničila ne na podlagi enotnosti socialističnih sil, marveč le na podlagi socialdemokratskih stališč, ki so dosledno frakcionaška in razbijaška zaradi «antikomunističnega predpogoja».

Danes ne bi smelo biti govora o takšni združitvi, pač pa bi se morala začeti razprava o enotnosti vseh resničnih socialističnih sil, ki bi morala zajemati vse tiste sile italijanske družbe, katere se zavzemajo za socializem. Takšna enotnost pa ne more in ne sme prezirati obstoja komunistov, ker bi vsaka takšna politika privedla do oslavitve socialističnih sil in bi podaljšala perspektivo uveljavljanja specifične težje socializma v Italiji. Zglejda, da se tega desničarski socialistični voditelji nočejo zavedati, ker so si vtepli v glavo, da morajo doseči združitev celo proti volji svojega članstva, saj nočejo otvoriti v sami stranki široke demokratične razprave, ker se boje mnenja baze.

V sklopu te problematike je treba vzeti v pretres tudi naše konkretne krajevne razmere. Kaj naj pomeni združitev PSI-PSDI na socialdemokratski podlagi za tiste Slovence, ki so se pred kakšnim letom odločili tako v Trstu kot v Gorici in Vidmu za vstop v PSI? Radi bi to vprašanje postavili slovenskim socialističnim tovarišem, saj bodo oni odločili svojo politično usodo s tem, da bodo ali ne bodo pristopili k novi socialdemokratski stranki. Vsekakor hočemo tudi o tem povedati svoje mnenje. Čeprav smo na PSI večkrat naslovili nekatere kritike zaradi njene mlačnosti glede vprašanja slovenske problematike, smo vendar mnenja, da je imela načelno stališče, ki je izhajalo iz marksizma. Zato smo pogosto prav pri teh vprašanjih našli s PSI skupen jezik. A z združitvijo PSI-PSDI kakšna bo usoda tega načelnega stališča? Vsi vemo, da PSDI ni le mlačna do slovenskih vprašanj, marveč celo vidno nasprotna nekaterim načelnim stališčem Slovencev in delavskih strank. Naj navedemo le primer tržaške-

ga občinskega sveta, kjer je PSDI vodila zelo dvolično politiko do vključitve Slovencev v občinski odbor; ali pa primer razprav v deželnem svetu glede slovenskih vprašanj, kjer je na zadnji razpravi o predlogu za državni zakon socialdemokrat odv. Devetag pozval Slovence, naj pozabijo na fašistične zločine zato, da bi Italijani pozabili na «fojbe». Ni treba posebej poudarjati dejstvo, da je posl. PSDI Zucalli predložil parlamentu zakonski osnutek za priznanje bojevniškega čina članom tiste divizije, ki je delovala od maja 1945 do julija 1947 na Goriškem in se «proslavljala» z atentati na slovenske ustanove in na sedeže KPI. Niti ne bomo (Nadaljevanje na zadnji strani)

Manifestacija tržaških delavcev

V torek je bila stavka kovinarjev. V Trstu je stavka popolnoma uspešna. Na Trgu sv. Antona je bilo zborovanje. Stavkajoči delavci so prišli na trg v povorkah z dveh strani. S Trga Garibaldi je šla povorka po mestnem središču. V tej povorki so bili delavci ladjeedince Sv. Marka, železarne Italsider in manjših podjetij na obrežju Sv. Andreja. Prišli so čez Trg Unità na Korzo. Stavka spada v okvir borbe za novo delovno pogodbo, kateri pa delodajavci nasprotujejo.

23. kongres KP SZ

Na 23. kongresu KP SZ v Moskvi sta govorila tudi šefa delegacij KPI in ZKJ tovariša Longo in Rankovič. Izvlečka iz njunih govorov objavljamo na 2. strani lista. O 23. kongresu, zlasti pa o sklepih, ki bodo na njem sprejeti, bomo obširneje pisali v prihodnji številki.

Spremembe v občinski svetovavski skupini KPI v Trstu

Tovariš Claudio Tonel je zaprosil za razrešitev dolžnosti svetovalca in dolžnosti načelnika skupine KPI v tržaškem občinskem svetu. Svojo prošnjo je utemeljil z dejstvom, da so mu bile poverjene druge odgovorne funkcije v okviru tržaške federacije.

Vodstvo federacije in svetovavska skupina KPI v tržaškem občinskem svetu sta priznala, da sedanje funkcije omenjenemu tovarišu ne dovoljujejo, da bi se v celoti posvetil delu v javni upravi.

Za novega načelnika svetovavske skupine KPI v tržaškem občinskem svetu je bil imenovan tovariš Antonio Cuffaro.

Sklenjeno je bilo tudi, da mesto, ki ga je v tržaškem občinskem svetu imel tovariš Tonel zasede tovarišica Stanka-Ivana Hrovatin.

Krivica!

Za slovensko šolo ni denarja!

Slovenska osnovna šola v Ulici sv. Frančiška v Trstu je v istem poslopju kot italijanska srednja šola, ki pa ima svoj vhod v Ulici Rismondo. Pred nekaj meseci so začeli obnavljati tlak v veži in na hodnikih v vsej stavbi. Sredi zime so odvažali ves material skozi vhod slovenske šole, češ, da ima ta šola manj otrok in da zato lažje prenašajo ropot in prah, ki ga to delo povzroča. Sredi marca je bilo to delo končano. Toda samo v tistem delu stavbe, ki je namenjen italijanski šoli. Material, ki je bil namenjen slovenski šoli so odpeljali z izgovorom, da nimajo denarja, da bi plačali delavce.

Novi vseučiliški predstavniški svet

V torek zvečer so se na tržaški univerzi zaključila volitve v študentski predstavniški svet. Kot je znano je ta svet pristojen za vrsto vprašanj, ki se neposredno tičejo študentskega življa.

Volilni izidi so (ako upoštevamo meščansko okolje, ki je značilno za italijansko univerzo) še kar pozitivni, kljub temu, da UGI (enotna napredna organizacija) in Intesa (levi katoliki) nista niti letos pridobili večine, ki jo je razkol desnega krila katoliške organizacije povzročil.

Tako je UGI ohranila in utrdila (Nadaljevanje na 4. strani)

O slovenskih imenih

Interpelacija svetovavcev KPI v občinskem svetu v Tržiču

Pred nekaj dnevi se je na Goriškem ponovno govorilo o «zadevi slovenskih imen». Svetovavci KPI v občinskem svetu v Tržiču, tovariš poslanec Raffaele Franco, Spartaco Zorzenon in Goliardo Saggini so izročili tržičkemu županu naslednjo, že drugo, interpelacijo:

Komunistična skupina je svojčas vložila interpelacijo, «da bi izvedela, če ustreza resnici dejstvo, da na matičnem uradu v Tržiču niso dovolili g. Zanieru, italijanskemu državljanu slovenske narodnosti, da bi svojemu otroku, rojenemu v tržički mestni bolnišnici, dal ime Davorin, in če je to res, kaj namerava župan storiti, da bi ob sodil to dejanje, ki se doslej še ni nikoli zgodilo v tržički občini, ter preprečiti ponavljanje podobnih dogodkov».

V odgovoru na to interpelacijo se je tržički župan omejil na branje dokazov, ki jih je uporabil matični uradnik in ki se sklicuje na člen 72 fašističnega zakonika, zametavajoč vse, kar je ustava uzakonila v pogledu pravic narodnostnih manjšin kakor tudi obstoječo prakso, navdihnjeno z razumevanjem in medsebojnim spoštovanjem tukaj živčih ljudi različnih izvorov in naved, katerih korenine segajo v prejšnja stoletja, ki jim je dala osvobodilna borba poudarek s sedanjem politiko prijateljstva in kulturnega, gospodarskega in političnega sodelovanja, ki ga zagovarja velika večina političnih sil naše dežele. Posočja in tržičkega območja.

Komunisti niso zadovoljni s tem odgovorom.

Obvezali so se, da bodo z nadaljnjimi koraki uveljavili v tem

kraju načelo, ki so ga drugje obsežno in pravično že uveljavili.

V zvezi s to obvezo si komunisti dovoljujejo županu poslati za devni zakon, izglasovan pred 2. stalno komisijo (pravosodje in dovoljenje za postopek) republiškega senata na seji 19. februarja 1965 ter odposlan poslanski zbornici 4. marca istega leta.

Besedilo zakona 1065 za spremembo člena 72 kr. dekreta od 9. julija 1939 št. 1238 o ustroju matičnega urada:

«Člen 1.: odpravlja se prepoved uporabe tujih imen otrokom z italijanskim državljanstvom predvideva s prvim odstavkom člena 72 kr. dekreta od 9. julija 1939, št. 1238 o ustroju matičnega urada.

Člen 2.: Med prvi in drugi odstavek člena 72 kr. dekreta od 9. julija 1939 št. 1238 je vnesen naslednji odstavek: «Tuja imena, ki se dajejo otrokom z italijanskim državljanstvom, morajo biti označena z italijansko abecedo, v katero so vključene črke J, K, X, Y, W.»

Zakon je sedaj v zbornici, kjer je posl. Bova (DC), ki ga je predstavil, sprejemajoč predloge drugih političnih skupin, dodal še dva odstavka z nadaljnimi pojasnili, ki se glase tako-le: «V členu 72. itd. itd. se iz prvega odstavka črtajo besede: '... in če gre za otroka z italijanskim državljanstvom, tudi tuja imena'. Če gre za otroka priznanih narodnih manjšin, se njihova imena lahko pišejo s črkami njihovega jezika in, vsekakor, z latinsko abecedo.»

Kakor je razvidno iz navedenega, je orientacija in volja zakonodajca jasna ter bolj kot zadostna, da služi pristojnim uradom pri njihovem ravnanju. Zato podpisniki prosijo župana, naj s tem v zvezi ukrepa ter poroča občinskemu svetu.»

XXIII. kongres Komunistične partije Sovjetske zveze

Križa
v NATOLongo: Za združitev vseh sil
proti vojni v Vietnamu

Iz govora, ki ga je imel na 23. kongresu KP SZ generalni sekretar KPI tovariš Luigi Longo povzema mo naslednje:

«Delavci z velikim zanimanjem spremljajo potek 23. kongresa KP SZ, ker vedo, da bodo sklepi tega kongresa veliko koristili bojem za obrambo miru in za napredek socializma v Sovjetski zvezi in v svetu.

Barbarski napad na Vietnam povzroča vietnamskemu ljudstvu hudo trpljenje, istočasno pa ta napad predstavlja veliko nevarnost za vse človeštvo. Toda Američani ne bodo upognili junaškega ljud-

stva Vietnamske demokratične republike in borci vietnamske Osobodilne fronte niso sami. Vietnamsko ljudstvo je prejelo in prejema dragoceno pomoč od Sovjetske zveze in socialističnih dežel ter ima na svoji strani bratsko solidarnost vseh narodov.

Tudi v Italiji delavci in demokrati delajo za to, da bi vlada levega centra ne prevzela soodgovornosti za dejanja ameriške vlade; aktivno se borijo za to, da bi Italija prispevala k izolaciji ameriške vlade.

V zadnjih tednih so množice delavcev in demokratov v Italiji javno manifestirale proti ameriškemu napadu na Vietnam in za mir. Skupaj s komunisti so manifestirali tudi socialisti, socialisti proletarske enotnosti, demokrati različnih političnih prepričanj in najrazličnejših družbenih slojev. Na teh manifestacijah so sodelovali tudi ugledni kulturni delavci.

Mi delamo za združitev sil, ki so proti vojni v Vietnamu in ki hočejo mir; delamo za nove mednarodne odnose, ki naj temeljijo na miroljubni koeksistenci; delamo za odpravo lakote v svetu in za osvoboditev narodov.

Demokristjanska in socialistična vladna koalicija kaže «razumevanje» za ameriško agresijo in zvestobo atlantskemu paktu; mi pa se borimo za to, da se Italija otrese podreditve Ameriki, da se upre temu, da bi Nemčija dobila atomsko orožje; borimo se za zmanjšanje oboroževanja, zahtevamo razpustitev obstoječih paktov in sklenitev sporazumov o kolektivni varnosti.

Delavsko gibanje in demokratične sile Evrope morajo iskati ob spoštovanju avtonomije koordinirane akcije v tej borbi. Menimo, da je treba delovati v notranjosti organizmov Skupnega evropskega trga, za revizijo vseh sklepov, ki škodujejo razvoju izmenjav med vsemi državami Evrope, t.j. med kapitalističnimi in socialističnimi državami ter za vsilitev smernic razvoja, ki bodo različne od linije monopolov. Se naprej bomo delali za to, da se v gospodarskem in političnem življenju Evrope razvijejo odnosi sodelovanja med vsemi demokratičnimi in naprednimi silami. Značilno je, da so se o teh temah razvili v zadnjem času razgovori med komunističnimi partijami in delavskimi organizacijami zahodne Evrope, na katerih mi aktivno sodelujemo. Tudi v bodoče bomo še bolj, ter s konkretnimi iniciativami, razvili svojo dejavnost na tem področju, saj se globoko zavedamo potrebe, da se bodisi na evropski kot na svetovni ravni razvije tesna solidarnost in enotnost. Velik pomen zavzema v tem okviru tudi sodelovanje, ki se je v zadnjem času razvilo med našo in francosko partijo.

Politika dejanske evropske enotnosti se mora razvijati seveda tudi s sodelovanjem socialističnih dežel, ki se nahajajo danes v novi naprednejši razvojni fazi.

Izkušnje so pokazale, da je KP Sovjetske zveze vselej znala pogumno in z ustvarjalnim duhom reševati tudi najbolj drzne probleme gospodarstva, da je opustila vse, kar se je izkazalo, da je neustrezno in kar je zaviralo nadaljnje napredovanje.

Tudi v Italiji se zahteva socializma stvarno postavlja z vedno večjo nujno. Izkušnje levega centra in njegov polom kažejo, da se obnovitev družbe v Italiji in zado-

stitev potrebam ljudskih množic rešujejo s procesom, ki je drugačen od procesa monopolov. Vse to kaže, da ni mogoče napredovati brez temeljitih reform obstoječega gospodarskega in družbenega ustroja. Levi center, ki ni hotel hoditi po tej poti je pahnul državo v hudo gospodarsko krizo, povzročil odpuste z dela ter okrnitev delovnega urnika. Toda na vse to delavski razred odgovarja z vrsto sindikalnih akcij. Več kot tri milijone italijanskih delavcev se danes bori za obnovo delavskih pogodb, za večjo učinkovitost pogodb, za obrambo svojih pravic in svoboščin. Skoro vse borbe se razvijajo na unitarni platformi. Delavska enotnost se je ohranila kljub politiki razdvajanja, ki jo vodijo prvaki levega centra.

Da bi obvarovali levi center pred popolnim polomom, sta socialdemokratska in socialistična stranka sklenili, da se združita na socialdemokratski bazi. Toda ta zamisel je zadela na odpor v sami socialistični stranki in v vrstah množic, ki ji sledijo.

Rankovič: Poglavitno vprašanje
je boj za mir v svetu

Vodja delegacije Zveze komunistov Jugoslavije, sekretar CK ZKJ tovariš Aleksander Rankovič, je pozdravil XXIII. kongres KP SZ. Med drugim je rekel:

«Dragi tovariši, dovolite mi, da v imenu CK ZK Jugoslavije, v imenu vseh komunistov in narodov Jugoslavije sporočim XXIII. kongresu, vsem sovjetskim komunistom in narodom ZSSR naše skupne najpristronejšje pozdrave in najboljše želje za uspeh kongresa, za nove čedalje večje dosežke Sovjetske zveze in njenih narodov pri uresničevanju revolucionarnih idealov socializma in komunizma ter pri varstvu in utrditvi miru.

Prijateljsko sodelovanje med narodi Jugoslavije in Sovjetske zveze, skovano v skupnem boju proti fašizmu, se danes pogloblja in utrjuje v duhu enakopravnega sodelovanja, medsebojnega razumevanja in zaupanja, v prizadevanjih za ohranitev miru, za utrjevalno uresničevanje marksizma, za zmago socializma.

Zmage, ki so jih narodi različnih dežel izbojevali v boju za socializem, zmage narodnoosvobodilnih gibanj, ki so zlasti v zadnjem desetletju pripomogle k rušenju kolonializma, so nadalje ustvarile nove možnosti za krepitev socializma, ki čedalje uspešneje zamenjuje kapitalistične družbene odnose.

Dosedanje zmage, dosežene ob velikih žrtvah, četudi ob začasnih porazih in zastojih, so ustvarile sile, ki zahtevajo nadaljnjo afirmacijo socializma, iskanje novih oblik boja; v državah pa, kjer je socializem zmagal, zahtevajo nadaljnjo krepitev vloge človeka v družbi, gospodarstvu, politiki, nadaljnje uveljavljanje socialistične demokracije v skladu s posebnimi razmerami slehernega naroda.

Iz skupnega sodelovanja, koristi in ciljev izvira podobnost ali istovetnost pogledov na osnovna mednarodna vprašanja, predvsem pa na bistvena vprašanja vojne in miru, na odpravo kolonializma, na

Menimo, da obstajajo možnosti za uspešen boj proti ciljem socialdemokracije, zato delujemo za ustvaritev novih oblik sodelovanja in za ustvaritev nove parlamentarne večine, za novo enotnost med demokratičnimi in ljudskimi silami, na drugi strani pa za združitev delavskega razreda v eni sami delavski stranki. Katoličanom predlagamo sodelovanje v bojih proti izkoriščanju in omejevanju svoboščin, predlagamo jim tudi, naj skupaj z nami zasleduje stične točke v borbi za ustvaritev nove družbe.

Partije morajo v duhu XX. kongresa KP SZ razvijati svojo lastno pot za prehod v socializem. Pod vodstvom tovariša Togliattija je naša partija izdelala tako politiko ki omogoča napredovanje v tej smeri in omogoča močno zavezništvo med delavci, kmeti in srednjimi sloji in torej za ustvaritev nove ljudske večine. Velik pomen se zato pripisuje našim odnosom tudi z intelektualci, odnosom, ki se pozitivno razvijajo tudi v bojih za zaščito svobode naše kulture in za razvoj ter obnovo šolstva in znanosti.

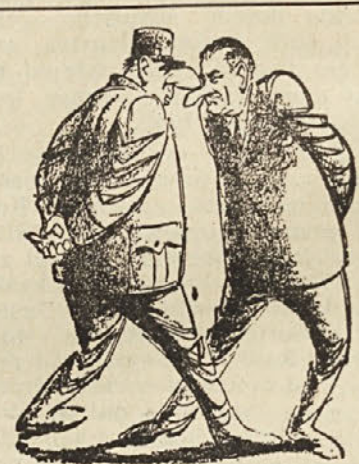
Moč, ki jo je dosegla partija Sovjetske zveze, vpliv, ki ga ima v širokih množicah potrjuje, da smo na pravi poti.

Vemo, da nas čakajo še trdi boji in velike težave, toda zgodovina SZ in njeni dosedanjí boji in uspehi nam dajejo novo moč pri našem delu.»

boj proti imperializmu in neokolonializmu, na politiko koeksistence in na druge temeljne probleme sodobnega sveta.

Močno smo zaskrbljeni zaradi splošnega poslabšanja mednarodnih odnosov, zaradi obstoja starih in aktiviranja novih žarišč spopadov v različnih delih sveta, kar je resna nevarnost za mir. Temeljni vzrok takšnega poslabšanja mednarodnega položaja tiči v poskusih neokolonialističnih sil in reakcionarnih krogov, da bi z brezobzirnim vmešavanjem v notranje zadeve drugih držav zaustavili ali pre-

(Nadaljevanje na 4. strani)

Francija je sklenila, da se znebi neprijetnega zaveznika - ZDA. De Gaulle je napovedal, da izstopi iz NATO. Zahteval je tudi, naj Američani zapuste svoja oporišča na francoskem ozemlju. Glasilo KPF «L'Humanité» piše, da je ta odločitev «rešila za francosko republiko». Lahko pride tudi do sklenitve posebnega sporazuma med Francijo in Sovjetsko zvezo. To bi bil dokončen polom politike atlantistov...

(Karikatura o sporu De Gaulle-Johnson)

Od dneva, ko je De Gaulle objavil svoje namene glede konca obstoječega sistema v NATO so se zavezniki Francije znašli pred konkretnimi predlogi, ki se nanašajo na izpolnitev napovedane operacije. Bistvo te operacije je v tem, da bi bila od vse dosedanje strukture NATO Francija pripravljena obdržati samo formalno pogodbo o zvezi. Vse drugo bi bilo treba likvidirati oziroma prilagoditi njenemu sklepu, da vzpostavi popolno suverenost nad svojimi vojaškimi kontingenti v sestavi NATO ter nad enotami in napravami organizacije na francoskih tleh. V skladu s svojim že naprej napovedanim sklepom, da bo ponovno prevzela svobodo politične akcije, ki jo je morala v letih hladne vojne žrtvovati interesom atlantske zveze, je Francija sedaj postavila na dnevni red vzpostavitev svoje popolne suverenosti. Odslej je po mnenju francoske vlade izpolnjevanje pogodbe o atlantski zvezi tisto, kar se lahko opraviči s potrebami obrambe, in tisto, s čimer je mogoče zadovoljiti težnje Francije, da na vseh toriščih deluje neodvisno in v skladu s svojimi državnimi interesi.

Odgovor atlantskih zaveznikov, predvsem ZDA in Velike Britanije, je prišel bliskovito in na način, ki je neogibno moral izzvati Francijo in ji otežiti, da bi prišli iz tega položaja s kompromisom ali s čim manjšo škodo za zvezo. Glavni francoski partnerji so odklonili vsako razpravo in napotili Francijo na pogajanja s člani zveze, in sicer v okviru zveze. To niti iz praktičnih niti iz drugih razlogov ne more biti smotno in tudi ni potrebno, ker so v načelih vprašanih neposredno prizadeti samo nekateri člani, predvsem ZDA in ker glede na prevladujočo vlogo nekaterih članov in na njihov poseben status v zvezi neposredna pogajanja zado- stujejo.

V položaju, ki je nastal s tem togim stališčem glavnih partnerjev, je Francija napovedala, da je, misleč, da ni nobenega upanja, da bi prišlo do zadovoljive reforme NATO prek razprave med vsemi zainteresiranimi, sklenila začeti enostransko svoje «dezangaziranje» ter pripomnila, da je tudi v prihodnje pripravljena govoriti o posledicah svoje odločitve.

Politična kriza, ki jo že nekaj časa preživlja NATO spričo nesoglasja med članicami in predvsem zaradi nesoglasja Francije in drugih glavnih sil o čedalje številnejših in občutljivejših vprašanjih politike te zveze, je začela s temi najnovejšimi dogodki v globoko strukturno krizo. Te krize atlantska zveza nikakor ne bo mogla prebroditi brez hudih posledic.

Brez Francije NATO ne more imeti evropskega obeležja; brez tega obeležja pa si ni mogoče misliti njegovega funkcioniranja, ker je prav evropsko področje njegovo glavno prizorišče.

Proces, ki se je s tem začel v široki zahodni koaliciji, presega okvire neposrednih odnosov Francije in drugih članov atlantske zveze. To je nadaljnja dezintegracija formacij hladne vojne, ki ne morejo kljubovati pritisku spremenjenih odnosov in splošnih sprememb, ki nastajajo v zadnjih letih na torišču odnosov med Vzhodom in Zahodom, niti pritisku novih potreb, ki se pojavljajo na evropskih tleh.

Gledano v tem sklopu, se iniciative francoske politike vključujejo v tiste tokove, ki se v medevropskih odnosih razvijajo že nekaj časa in ki so kot izraz novih teženj evropskih narodov po sodelovanju in zblizanju našli svojo potrditev tudi na dvajsetem zasedanju Organizacije združenih narodov v obliki soglasno izglasovanega priporočila za razširitev in intenziviranje napo- rorov v tej smeri.

Tisto kar v ozadju neodvisne francoske orientacije, na kateri o-

(Nadaljevanje na 3. strani)

Izjave
ameriških
vojakov

«Ameriški fantje neslavno umirajo v Vietnamu. To je strašno! Naši komandanti so nas spremenili v ubijavce in sadiste. Tako kot hitlerjevski nacisti streljamo ženske, otroke in starčke. To je vietnamski pekell!»

Tako je izjavil ameriški vojak Thomas Bell. Narednik Robert Fitzgerald pa je dejal:

«Mi brezobzirno mitraljiramo mesta. Tako kot nam ukazujejo naši komandanti. Nekoč smo med pristajanjem letala postrelili skupino otrok, starih od tri do sedem let. Ob neki drugi priliki smo videli tri ženske, ubite v neki bolnišnici, kjer so čakale, da porodijo. Preklinjam to vojno!»

Vojak Stewart Jones, doma iz Kalifornije pripoveduje o brutalnem ubijanju vojnih ujetnikov. Takole pravi:

«Ubijali smo vojne ujetnike. Streljali smo jih v hrbet. To smo storili, ker nismo zaupali južnovietnamskim vojakom. Imam vtis, da so vsi Vietnamci proti nam. Na ukaz naših komandantov smo postrelili tudi več kmetov, ker nam niso hoteli povedati, kje se nahajajo partizani.»

Neki drugi ameriški vojak je dejal:

«Nekateri moji kolegi so dobili živčni zlom. Odložili so orožje in se uprli. Postavljeni so bili pred vojaško sodišče, ki jih je obsodilo na smrt.»

Ranjeni ameriški vojaki so popolnoma obupani. Preklinjajo vojno in molijo, da jih ne bi več poslali v Vietnam. Tako piše neka revija, namenjena ameriškim vojakom.

S komemoracije 71 talcev na Opčinah

V nedeljo je bila na Opčinah komemoracija 71 talcev, ki so jih nacisti ustrelili pred 22 leti. Na komemoraciji so govorili: tržaški občinski svetovavec Bruno Pincherle, deželni svetovavec Karel Šiškovič in podpredsednik pokrajinske zveze partizanov Eugenio Laurenti, predsedoval pa je predstavnik openske sekcije bivših partizanov Danilo Stubelj. Na svečanosti je sodeloval tudi moški pevski zbor Prosek - Kontovel ter pod vodstvom Ignacija Ote zapel dve žalostinki.

Tovariš Stubelj je ob otvoritvi spominjske svečanosti poudaril, da je naša dolžnost, posredovati mladini spomine na težke čase tudi zato, ker pre malo pozna grozodejstva, ki so se dogajala pri nas pod fašizmom. Te spomine moramo mladini posredovati tudi zato, da bo pravilno razumela novi porajajoči se fašizem, ki danes seje smrt in razdejanje nad nesrečnim in do kraja izčrpanim ljudstvom Vietnama. V nadaljevanju svojega nagovora je tov. Stubelj dejal: «Vietnamska kriza predstavlja hudo nevarnost za mir ne le v Aziji temveč v svetu sploh. Toda, ali smo dovolj budni in pripravljene upreti se nepremišljenim korakom državnikov? Kje so danes naši razumniki in kako to, da ne vidijo nevarnosti, ki grozi vsemu človeštvu?»

Tovariš Pincherle je v svojem govoru med drugim poudaril:

«V Italiji se pogosto omenjajo zločini, ki so jih zagrešili nemški nacisti, manj pa se govori o zločinih, ki so jih zakrivali italijanski fašisti. Med zadnjo vojno so leti ustanovili veliko koncentracijsko taborišče na otoku Rab. V to taborišče so prignali okrog 15.000 Slovencev, od katerih jih je tam umrlo okoli 4.400. Tudi italijanski fašizem je

oo

Kriza v NATO

(Nadaljevanje z 2. strani)

Pira ta politika svoje pobude, zasluzi posebno pozornost. Francija je večkrat poudarjala gledišče, da je iz več razlogov hladna vojna med Vzhodom in Zahodom precej popustila. Govorili so, da zato tudi v politiki Zahoda oziroma atlantske zveze ni mogoče ostati na pozicijah, na katerih je bila tudi Francija tedaj, ko je divjala hladna vojna.

Zahteva po reviziji splošne politike zahodne koalicije in po ustreznih spremembah znotraj NATO ima med drugim pred očmi tudi izkušnje, do katerih je prišla francoska politika v obdobju karibske krize do sedanje krize v Vietnamu. Te in nekatere druge podobne krize je odprla na svojo roko in iz svojih razlogov politika ZDA, ki je bodi spričo težav, na katere je zadevala v nastalih položajih, bodi po logiki neodvisnega avtomatizma v akciji sodobnih vojaških zvez, sprabila svoje evropske zaveznike, da so se proti svojim interesom in proti svoji volji znašli v zelo nevarnem vrtincu, katerega obsega in posledice nihče vnaprej ni mogel videti. Tisto, kar je vsaka evropska država čutila in kar je spričo odvisnosti lahko izrazila samo v obliki mile intimne kritike, je francoska politika vzela kot osnovno za sklepe, da se najprej odmakne. potem pa tudi otrese obveznosti, ki jo vežejo na takšno politiko

Prezgodaj je še reči, kakšen bo odmev sedanjih dogodkov v drugih zahodnoevropskih državah, vse, kakor pa kaže, da se bo atlantska zveza tudi, pod pritiskom razmer še bolj kakor doslej opirala na Zahodno Nemčijo kot na glavnistebber na evropskih tleh.

imel svoje zločince, ki se niso v ničemer razlikovali od nacistov. In mnogi niso bili kaznovani za svoja početja. Potrebno je, da smo budni in da nas ne zavedejo lažni videzi, kajti naš cilj, za katerega so padli junaki, ki jih danes proslavljamo, in ki so padli na Opčinah, je še daleč in naša pot je naporna ter polna zased. Le če bomo jasno gledali na svoje naloge in na dobo, v kateri živimo, nas ne bodo zavedli lažni videzi in sladke besede.

Tovariš Karel Šiškovič je med drugim poudaril:

«Ne moremo pozabiti časov iz osvobodilne in partizanske borbe. Spominjamo se posameznih epizod tedanje junaške bitke predvsem tudi za druge, za tiste, ki so v 22 letih zrastle in se napotili v življenje in ki ne smejo pozabiti, kaj se je tu pred njihovim rojstvom dogajalo, koliko krvi je bilo prelite, koliko mladih življenj je bilo pretrganih, koliko upov in razumov je omahnilo za večno, za to, da bi naša mladina živila lepše življenje in v miru. Morda nas današnja mladina ne razume dovolj. Zato se moramo tudi ob takih priložnostih kot je današnja obratiti predvsem na mladi svet, da ne bi z obleditvijo spomina zbledel tudi čut odgovornosti do človeštva. Čut odgovornosti do človeštva pa danes pomeni imeti stalno pred očmi, da je zadnja vojna zahtevala več kot 50 milijonov človeških žrtev in da bi morebitna nova vojna lahko pomenila konec človeštva. Naivno smo po vojni mislili, da niso več možne take grozote, kakršnje smo mi doživljali. Danes vidimo, kako majhen vietnamski narod, ki si želi predvsem miru in neodvisnosti še v večji meri doživlja to, kar smo mi doživljali. Generali in politiki ene izmed najbogatejših držav na svetu ponavljajo v Vietnamu to, kar so nacisti delali tu pred 22 leti. Zato danes ne razumemo Amerike, ki je bila med zadnjo svetovno vojno članica protifašistične koalicije in torej tudi naša zaveznica v boju proti nacizmu. Zato ne moremo biti na njeni strani.

«Tudi nova Italija — take je poudaril govornik — je izšla iz protifašističnega boja, v katerem smo Slovenci skupaj z italijanskimi protifašisti dali svoj pečat. Težko je reči, da bi bili Slovenci danes svobodni brez tega boja. Res je, da so se v zadnjem času odnosi v marsičem spremenili in da je fašizem poražen, a res je tudi, da konkretnih korakov s strani italijanskih državnikov, pa tudi deželnih in krajevnih oblasti ni bilo in da še vedno traja bitka za enakopravnost Slovencev. Prelili smo mnogo krvi, zato zahtevamo, da se nam prizna vse, kar nam pripada, da se lahko v miru, demokraciji in svobodni nemoteno razvijamo in da nas nihče ne poskuša na en ali drug način črtati iz seznama narodnosti.»

Tovariš Laurenti je v svojem govoru med drugim podčrtal:

«Zmaga nad fašizmom in nacizmom nam je prinesla svobodo. Italiji je ta zmaga prinesla republiko in demokratično ustavo. Mi se spominjamo preteklosti tudi zato, ker moramo vedno gledati naprej. Odločilno smo prispevali k dosegi republiške ustave, zato pa je danes naša naloga, doseči, da se ta v celoti izvaja. Za junaško protifašistično borbo bi se morala zanimati tudi šola. Naša mladina bi morala vedeti, kaj je bil fašizem in kaj odpornišтво, zakaj so naši junaki padli ter dali največjo žrtev. Nujno se moramo zavedati nevarnosti, v kateri je danes svet. Tudi z vietnamsko vojno je mir v svetu ogrožen. Zato tudi zahtevamo pravično rešitev vietnamskega problema, ki je preizkusni kamen mednarodnega sožitja.»

oo

Pasijon v Kulturnem domu

Kakor že lansko leto je tudi letos za Veliko noč Slovensko gledališče v Trstu pripravilo Pasijonsko predstavo pod naslovom «Dva Pasijona». Mirko Mahnič, ki je že pripravil Kmečki rekviem in Vojaški mizerere, katere je občinstvo ocenilo zelo pozitivno, je za letos pripravil iz slovenske narodne pesmi sestavljen Pasijon pod naslovom «Vinska žalostna z alelujo». Tudi umetniški sodelavci so isti kot iz lanskega leta in sicer za sceno ing. arch. Viktor Molka, za kostume Lenka Bartlova ter za glasbo Marjan Vodopivec. «Vinska žalostna z alelujo» je daljša enodejanska; sestavljena je iz verzov povzetih iz Strekljevih zbirk slovenskih narodnih pesmi. Od tragične uvide hude življenjske stiske do orgiastičnega opoja v vinski pozabi poje narodna pesem globoko v dušo slovenskega naroda. Niti Kurent, eden izmed najbolj značilnih figur slovenske folklorne ne more v samem vinu preboleti življenjske tragike.

Obnovitev in predelava samega «Skofjeloškega pasijona» dopolnjuje predstavo.

***

Razpored predstav:
v soboto, 9. aprila ob 21. uri (okoljski abonma); v nedeljo, 10. aprila ob 16.30 uri (abonma nedeljski popoldanski); v ponedeljek, 11. aprila ob 16.30 uri zadnja predstava.
Prodaja vstopnic pri blagajni Kulturnega doma vsak dan od 12. do 14. ure ter eno uro pred pričetkom predstav.

O nalogah mladih izobražencev

Pred dnevi se je v mali dvorani Kulturnega doma v Trstu vršil občni zbor Slovenskega akademskega društva Jadran. Potek sam, zlasti pa razprava o bodočem delu sta pokazala, da se mladi slovenski izobraženci nahajajo v prehodni dobi, ki veže dobo velikih kulturnih nasprotij s tisto stvarne analize ter iskanja vseh mogočih oblik dialoga med različnimi strujami tukajšnjih mladih izobražencev.

Tako postaja iz dneva v dan (kljub vedno porajajočim se težavam in ne ravno premočrtnemu razvoju) kultura, ki jo mladina ustvarja, sad notnega dela. In tu pomeni enotnost zavest, da je treba skupno, četudi v razburkani dialektiki mnenj, iskati nove vrednote, določiti novo vlogo naši kulturi in njenim nosivcem.

Danes, ko je težnja marsikaterega «manjšinca» osamljenost v samosvojem, samoslovenskem, visokokompromisnem vrtičku, si «Jadran» določa samostojno kulturno vlogo v odnosu do tukajšnje italijanske kulture. Tako ni več podlega enotnosti kompromis temveč strpnost, če že ne odprtost.

Mladi slovenski izobraženci čutijo, da morajo (ali da bi morali biti) na predstraži, ko gre za iskanje tiste vloge, ki lahko naredi iz slovenske kulture pri nas edino sredstva za zagotovitev ohranitve slovenske narodne manjšine kot

samozavestnega osebk, kot resničnega posredovavca in zavestnega osvajavca dveh kultur. Tako bi moral «Jadran» resno načeti tudi vprašanje hitre asimilacije delavskih množic, odtujitve naše mladine in vpliva, ki ga v tem smislu imajo sredstva množičnega posredovanja kulture (radio, televizija, tisk, kino, plošče), uporabe prostega časa ipd.

Danes niso kultura samo društveni oder, pevski zbor, godbena skupina, ali predavatelj, temveč vse oblike izživljanja in tudi zavestno spoprijemanje in vprašanih politične dejavnosti in miselnih razčlemb umetnega ustvarjanja in sprejemanja.

Temu bodo delno zadostili tudi «večeri», ki jih namerava «Jadran» prirediti. Ti «večeri» so namenjeni najširši javnosti in ne samo študentskemu življu.

Toda ne omejujemo se samo na pojmovno razpravo. Izkušnje «Jadrana» se morajo prenesti v kulturno življenje, vključiti se morajo tudi v odnos do mladine italijanske narodnosti, predvsem pa v odnos do vseh tistih sil, ki še danes pojmujejo kulturno izživljanje kot «dopolavoristično», birokratski in zato neuspešno «narodnoobrambni» način.

Stojan Spetič

Gostovanje gledališča iz Nove Gorice

V nedeljo 3. aprila je v dvorani «Pri zlatem pajku» v Gorici gostovalo gledališče iz Nove Gorice. Nastopilo je z Linhartovo ljudsko igro «Županova Micka» in z Garrick-Smoletovo igro «Varh».

Na predstavi je bilo veliko mladine in starejših iz Gorice, okoljskih vasi in celo z Goriškega Krasa. Pred pričetkom predstave je spregovoril režiser Marjan Kovač. Na kratko je objasnili obe igri in dobo, v kateri sta nastali.

Ravnatelj gledališča Andrej Jelačin se je prisotnim zahvalil za udeležbo in obljubil, da bo novogoriško gledališče v kratkem ponovno gostovalo v Gorici.

Delni pogled na udeležence komemoracije na Opčinah

oo

Naši kraji:

Oslavje pri Gorici

Hiše vasi leže strnjene v malih skupinah na pobočju briškega griča, ki se dviga iz pevmske ravnine na severni strani Soče. Spodnji del vasi meji na južni strani na Pevmo in se začinja pri okostnici, gornji del vasi pa meji na zaselke števverjanske občine. Do prve svetovne vojne je ta vas spadala pod podgorško občino, danes pa je vključena v goriško občino.

V zadnjih petdesetih letih se v vasi ni veliko spremenilo. Še dandanes se domačini v veliki večini bavijo z vinogradništvom, sadjarstvom in živinorejo. Tega se drži, razen nekaj izjem, tudi mladina. Priletna ženica, Frančiška Primožič, nam je povedala, da je bilo pred prvo svetovno vojno v okolici vasi dosti več sadovnjakov, travnikov in pašnikov kot dandanes. Te so nadomestili vinogradi zasajeni z rebulo in rizlingom, v zadnjih časih pa tudi s tokajcem in merlotom. V začetku tega stoletja niso domačini poznali prave stiske. Vино se je dobro prodalo. V vas so hodili trgovci, ki so odkupili pri kmetih celoten pridelek že jeseni. Takrat se ni dogajalo ob trgatvi da bi imeli vino od prejšnjega leta, kot se dogaja sedaj. Tudi sadje, ki so ga dekleta in žene nosile na trg v

Gorico, se je dobro prodalo. Veletrgovci so ga sproti prevajali na Dunaj. S sviloprejkjo se je bavilo le nekaj premožnejših kmetov. Tudi krompirja in korusze se je pridelovalo, a le v manjši meri, ker niso tla primerna za ta pridelek.

Domačini so bili med prvo svetovno vojno v begunstvu v Piemontu. V mestecu Ivrea so ostali 3 leta in 6 mesecev, dokler se ni vojna končala. Tamkajšnje prebivalstvo jih je kmalu vzljubilo. Može je so delali pri kmetih, ženske pa v tovarnah. Pomanjkanja niso torej trpeli. Težave so se začele šele, ko so se po končani vojni vrnili domov, kjer so našli porušene domove. Edina hiša, ki je še ostala dokoncu, je bila ona pri Gravnejevih. V nekaj letih so si obnovili domove, kar seveda ni šlo brez težav in truda, čeravno so prejeli tudi vojno odškodnino.

Kmalu nato so se začela leta fašističnega terorja. Slovenske šole so bile ukinjene. Fašistične škvadre sa pogostoma zahajale v vas ter strahovale in pretepale fante, ki so govorili slovensko. Ko se je začel oborožen upor proti fašizmu in so se domačini vključili v NOB, so fašisti in Nemci večkrat prihajali v vas ropat živino in živež. Tu-

di tu je vojna pustila krvave sledove. V partizanih so padli štirje domačini.

Kot smo že omenili se Oslavci pretežno bavijo s kmetijstvom. Razen dveh kolonov so vsi ostali neposredni obdelovalci. Stare pluge in volovsko vprego so zamenjali traktorji in moderni kmetijski stroji. Zato ni treba več ženicam nositi sadja v Gorico. Seveda ne gre tudi dandanes brez težav. Vино ima ob dobrih letinah zelo nizko ceno ali pa se težko prodaja.

V konzorciju za obrambo briških vin, ki je bil ustanovljen lansko leto, pa imajo glavno besedo grofje in veleposestniki, ki razpolagajo z večino glasov.

Tudi sadja se ne prodaja toliko kot nekoč, ker ima nizko ceno, tako, da se ne izplača najeti delavcev. Cesta «grozdja in češenj», ki se vije skozi vas je še vedno v slabem stanju. Avtomobili nedeljskih izletnikov dvigajo tod oblake prahu.

Otroci, ki obiskujejo osnovno šolo v Pevmi morajo vsak dan napraviti peš kakih osem kilometrov. Če pa se ob slabih vremenih peljejo z avtobusom si tega morajo plačati sami.

Gorica

Volitve obrtniške zbornice

24. aprila bodo obrtniki v goriški pokrajini volili novi odbor pokrajinske obrtniške zbornice in upravo bolniške blagajne.

Za razliko od prejšnjih volitev se tokrat predstavlja tudi demokratična lista, označena s številko 3. Na tej listi kandidira tudi Slovenec, mehanik Stojan Čuk.

Kandidatna lista št. 3 je bila predložena zato, ker hoče odtrgati od Confidustrie kategorije obrtnikov, kajti problemi obrtnikov nimajo nič skupnega s problemi veleindustrijev.

Lista št. 3 zahteva: 1) novo politiko v korist obrtništva, tako politiko, ki bo pomagala okrečiti obrtništvo;

2) povečanje dotacij blagajni «Artigiancassa», ustanovitev kreditnega sklada, pravično davčno obremenitev, zmanjšanje kontribucij, povišanje minimalnih pokojnin, izboljšanje mutualističnega skrbstva (kar je mogoče doseči z državno podporo);

3) reformo zakona, ki ureja postopek v primeru nezgode na delu.

Te dni je bilo več predvolilnih shodov, na katerih so voditelji Nacionalne konfederacije obrtnikov objasnjevali program liste št. 3.

Slovenski obrtniki naj na volitvah 24. aprila glasujejo za listo št. 3, ki edina ima med kandidati tudi obrtnika slovenske narodnosti.

Dopis iz Jamelj

Po dolgih pogajanjih med posestniki in družbo SIOT je prišlo končno do sporazuma, na podlagi katerega so Jameljci dosegli izplačilo pravične odškodnine. Obstojala je nevarnost, da bi prišlo do razlastitvenega dekreta, s katerim ne bi domačini dobili nobenega izplačila. To pa se je dalo preprečiti samo z enotnim nastopom kmetov in s prizadevanjem doberdobske občinske uprave in Kmečke zveze.

S tem pa še niso rešeni vsi problemi, ki se neposredno tičejo Jameljcev in doberdobske občine. Že več let zaman čakamo, da bi država popravila cesto iz Jamelj do mejnega prehoda druge kategorije pri Komarjih. Doberdobska občinska uprava je že večkrat urgirala na pristojnem mestu, toda ni še prejela nobenega odgovora.

Seja občinskega sveta v Doberdobo

Pretekli petek zvečer se je sestel doberdobski občinski svet. Razpravljal je o številnih problemih. Med najvažnejše spada asfaltiranje občinskih cest. Občina namreč mora skrbeti za vzdrževanje cestnega omrežja, kar predstavlja pretežno breme z ozirom na zelo ptičla finančna sredstva s katerimi razpolaga.

Da bi uredila nekatere važnejše cestne odseke je že večkrat zaprosila državo za prispevek. Doslej je prijala pomoč s te strani samo za asfaltiranje občinskih ulic. Za popravilo in asfaltiranje teh cest je potrebna tudi podpora s strani dežele. Zaradi jesenskih in spomladanskih nalivov so skoro vse občinske ceste v slabem stanju. Nekatere so celo neuporabne, kot ona, ki pelje iz Doberdoba tik mimo jezera v Jamlje.

Po daljši diskusiji, ki se je razvila v zvezi s tem problemom, so svetovavci odobrili seznam turističnih cest, ki ga bodo poslali na pokrajinsko upravo in na deželno vlado. Odvisno je katere izmed teh bodo omenjeni upravi vzele v poštev. Pravilno bi bilo, kot je na seji prišlo do izraza, da bi deželni odbornik za javna dela ugotovil kakšno je stanje cest, da bi se ne zgodilo, da bi se prej asfaltiralo

kako cesto, ki pelje na kak osamljen grič, ki ima mogoče lep razgled in bi se po drugi strani zemanarilo tiste ceste, katerih se vsak dan poslužujejo delavci, ko hodijo na delo ali po opravkih v bližnje mesto.

Iz sovodensjske občine

Pokrajinska cesta med železniško čuvajnico pri Standrežu in ovinikom, kjer se priključi bližnjica iz Standreža je bila pretekli teden asfaltirana. Ostali del ceste od ovinika do vasi pa bo v kratkem asfaltiralo podjetje Mattioli, ki bo uredilo vso pokrajinsko cesto iz Gorice do Zagraja.

Skoro celoten odsek ceste z Vrha do Rubij je že asfaltiran. Manjka še ureditev zadnjih 50 m. pri Rubijah, kjer se spaja cesta s pokrajinsko cesto Rubije-Gabrje.

V nedeljo je bil občni zbor Kmečko-delavske posojilnice. Na dnevnem redu je bilo čitanje zapisnika prejšnjega občnega zbora, poročilo odbora o delovanju v preteklem letu, o deležih, ki naj jih plačajo novi člani in drugo.

Ob tej priliki je bila dodeljena zlata kolajna podpredsedniku Andreju Pipanu, ki že trideset let dela v odboru posojilnice.

Podgora

Upravni svet delavske medpodjetniške zadruga je odločil, da popolnoma obnovi podružnico v Podgori. Uvedli bodo napolsamopostrežno prodajo. Izvedba tega načrta bo zahtevala približno 2 milijona lir.

Trst

Tržaška občinska uprava zanemarja podeželske kraje

Občinski svetovalec tovariš Lucian Padovan je že 6. aprila 1964 predložil pristojnemu občinskemu odborniku zahtevo, naj poskrbi za poti v Trebčah. V odgovoru, ki ga je prejel, je bilo rečeno, da je popravilo in asfaltiranje omenjenih poti vključeno v program javnih del za finančno leto 1964.

Od tedaj sta minili že dve leti, toda vaške poti v Trebčah niso še asfaltirane in niti popravljene. Te poti so danes v mnogo slabšem stanju kot pa so bile pred dvema letoma. Zato je tovariš Padovan pred kratkim ponovno zahteval od pristojnega občinskega odbornika, naj se za ta problem zavzame. Omenjenemu odborniku je izročil tudi pismo s 149 podpisani Trebenčev. V tem pismu je med drugim rečeno, da gre za popravilo 600 metrov vaških poti, kar ne bi smelo delati težav tržaški občinski upravi.

Že leta 1958 je bila razširjena cesta, ki povezuje Trebče z avtocesto. Trebenči so brezplačno odstopili zemljišča ob cesti. Edini pogoj, ki so ga postavili, je bil: občinska uprava naj poskrbi za zgraditev obcestnega zidu. Občinska uprava tega pogoja ni spoštovala, zato je tovariš Padovan že 6. februarja 1961 interveniral na pristojnem mestu. Odgovorili so mu, da pričakujejo zadevni odgovor od SELAD. Od tedaj je minilo že pet

let, toda občina še ni izpolnila dane obljube in zemljišča ob cesti so še vedno neorganizirana. Zaradi tega so prizadeti Trebenči zelo nezadovoljni. Svojo nevoljo so izpričali tudi v pismu, ki so ga naslovili tržaški občinski upravi in ki ga je tovariš Padovan izročil pristojnemu odborniku.

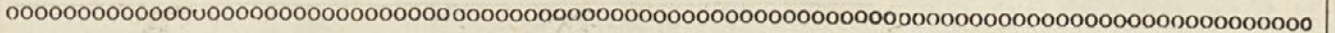
Tudi javna razsvetljava v Trebčah je pomanjkljiva. Zlasti pomanjkljiva je na odseku ceste med hišnimi številkami 169-221. Pri hiši št. 169 so že pred več leti postavili drog in bi torej postavitev svetilke zelo malo stala. Toda... kljub temu svetilke tam ni. Svetovalec Padovan se je 29. marca letos obrnil na pristojnega občinskega odbornika s prošnjo, naj urgira pri podjetju ACEGAT, da postavi potrebno svetilko.

Toliko o Trebčah.

V Padričah je prav tako kot v Trebčah cestna razsvetljava pomanjkljiva. Vas se je tako v smeri Trebč kot v smeri Gropade razširila in so torej potrebne nove svetilke. Na zahtevo, ki je bila predložena že leta 1961, je pristojni občinski odbornik odgovoril, da bo podjetje ACEGAT izdelalo zadevni načrt «že v bližnji prihodnosti». Kot vidimo pa ta «bližnja prihodnost» traja že pet let.

Tovariš Padovan je 29. marca zahteval, naj občinska uprava, odnosi pristojni občinski odbornik čimprej rešijo oba zgoraj navedena problema.

Ob drugi obletnici smrti tovariša Viktorja Kariš darujejo svojci v počastitev njegovega spomina 2000 lir za «Delo».

Nadaljevanje

Združitev

preveč govorili o tem, kako je PSDI v Gorici kot v Trstu vedno zastopala stališča, ki so bila vse prej kot internacionalistična, če jih nočemo imenovati nacionalistična.

Torej, kako se bodo slovenski socialisti znašli v taki stranki, kjer bo specifična teža socialdemokratov veliko večja kot pa specifična teža bivših članov PSI? Znana stvar je namreč, da v Trstu ima PSDI skoraj dvakrat toliko glasov kot PSI in da v Gorici ni položaj nič boljši.

Menimo, da bodo morali slovenski tovariši PSI dobro premisliti, preden bodo pristali na združitev, saj se bodo znašli pred težavami ne samo ideološkega in političnega značaja (verjetno še niso pozabili, da vsi izhajajo iz skupne komunistične matice), pač pa tudi nacionalnega značaja. Računi oportunistov pa ob takih prilikah ne bi smeli igrati nobene vloge, saj takšni računi lahko privedejo zelo daleč, prav gotovo pa ne po poti načelnosti in rešitve vprašanj. Tudi za njih bi moralo veljati, da je enotnost socialističnih sil zelo važna, a na podlagi marksizma in ne odrekanja marksizmu; na podlagi boja za socializem in ne na podlagi reformizma, (ki ga tudi nekateri slovenski socialisti «odkrivajo», a pri tem ne vedo, da ga je odkril Kautsky še pred njimi); na podlagi enotnosti vseh socialističnih sil, med katere spadajo kot nedeljivi sestavni del tudi komunisti, ne pa na podlagi antikomunistične diskriminacije.

Univerza

svoj položaj (7 sedežev), Intesa pridobila 9 (dva več, v škodo desnih razkolnikov), Adria (izraz Sloven-

ske skupne liste) enega, FUAN (fašisti) in GNT (zmerno fašistično krilo) skupno 6, AGI (liberalci) 7 in desni kvalunkvisti 4.

Iz teh rezultatov je moč razbrati predvsem ugotovitev, da so ločitve v naprednem delu študentskega gibanja (UGI, Intesa, Adria) samo škodljive, saj bi skupno brez dvoma dosegli večino 19 glasov, ki jih ločeni zaradi neaktualnih predsodkov ne moremo imeti.

Na listi UGI so bili izvoljeni naslednji kandidati: Bottari, Boris Iskra, Pipan, Stojan Spetič, De Piero, Gortani in Alzetta, «Adrijo» pa bo zastopal Karel Mezgec.

Vsem želi tudi naš list obilo uspeha.

Ranković

prečili nadaljnje politično in ekonomsko osvoboditev in uresničitev enakopravnega sodelovanja med narodi in državami. Agresija ZDA v Vietnamu, intervencije, državni udari in vmešavanja v notranje zadeve afriških, azijskih in latinskoameriških držav so samo del njihovih načrtov.

Zveza komunistov, zavzemajoč se za dosledno izvajanje načelne zunanje politike socialistične Jugoslavije, se je najodločnejše upirala in se upira politiki imperialistične agresije, in v celoti podpira boj vietnamskega in vseh drugih narodov za popolno neodvisnost svojih držav. Prepričani smo, da nikakršne sile, izsiljevanja in groznje ne morejo preprečiti vietnamskemu ljudstvu, da ne bi svoj upravičeni boj kronalo z uspehom in da si ne bi priborilo svobode in neodvisnosti. Vsekakor je izrednega pomena to, da sleherni navzočnost tuje sile in vmešavanje od zunaj otežuje iskanje rešitve in prid vietnamskega naroda. Bistveno je, da vietnamski narod sam določa poti in oblike boja za uresničitev svojih zahtev in teženj. Nespodbitno

je, da je Fronta nacionalne osvoboditve Južnega Vietnama edina predstavnik naroda, ki se bori, in zato mora prav ona imeti besedo, kadar gre za bodočnost njene države. To pravico si je pridobila z bojem, ki vsak dan zahteva velike človeške in gmotne žrtve.

Usmeritev v razreševanje sedanjih mednarodnih nasprotij z vsesplošno vojno pomeni podcenjevanje resnične moči in sposobnosti revolucionarnih naprednih in demokratičnih sil, da najdejo in vsilijo miroljubne rešitve. Odločno nastopanje Sovjetske zveze, socialističnih, nezanih in drugih miroljubnih držav in sil proti pehanju narodov v termonuklearno vojno in prizadevanja, za osamitev agresivnih in imperialističnih krogov, izražajo interese in zahteve svobodoljubnega človeštva in so bistveni prispevek miru in napredku.

Dosedanje izkustvo priča, da mora težnja k resnični solidarnosti delavskega gibanja izvirati iz bistvenega soglasja o bistvenih problemih, na podlagi samostojnega odločanja vsake partije in gibanja. Praksa prepričljivo kaže, da različne oblike enakopravnega bilateralnega sodelovanja v današnjih razmerah najučinkoviteje pripomorejo k razumevanju in usklajevanju stališč, mnenj in akcij v multilateralnem sodelovanju komunističnih in delavskih partij in naprednih, demokratičnih gibanj v boju za mir in socializem. Takšna sodelovanja in aktivnosti pomagajo ustvarjati pogoje za raznovrstnejšo in smotrnejšo podporo naprednih in vseh demokratičnih ter miroljubnih sil boju narodov za narodno in gospodarsko osvoboditev in odporu proti agresivnim silam imperializma in kolonializma.

Ob koncu svojega govora je Ranković izrazil prepričanje, da sta referat Brežnjeva kot tudi debata potrdila, da bo kongres KP SZ zelo pomemben ne le za nadaljnji razvoj Sovjetske zveze, temveč tudi za boj vseh naprednih sil sveta za mir, demokracijo in socializem.

Problem abonmajev na avtobusih proge Trst-Bazovica-Trebče

Tržaška občinska svetovavka tovarišica Jole Burlo je poslala občinskemu odborniku Venieru pismo vprašanje glede abonmajev na avtobusih, ki vozijo na progi Trst - Bazovica - Gropada - Padriče-Trebče. V pismu naša tovarišica opozarja, da morajo prizadeti potniki plačati abonmaje že v soboto za ves naslednji teden.

Abonenti so večinoma delavci. Med njimi so tudi gradbinci, ki ne delajo, ko je slabo vreme. Dogaja se, da morajo plačati abonma že v soboto, čeprav se ne vozijo (zaradi slabega vremena) v ponedeljek in naslednje dneve.

Zaradi tega svetovavka vprašuje odbornika, če bo posređoval, da bodo abonmaje sprejemali ob ponedeljskih v avtobusu in ne v uradih prevozniškega podjetja že v soboto; vprašuje ga tudi, da bi uvedli na omenjeni progi povratno vozno karto, kakor velja na progi Trst-Prosek.

„Zanzara“ uči...

Nikakor ni naš namen znova pogrevati vesti, ki smo jih imeli priložnost brati v dnevnem časopisu. Zanima pa nas osvetliti po naše najvažnejšo plat vprašanja. Dejstvo je namreč, da je bilo središče vse pozornosti šolsko glasilo, ki je v demokratičnem vzdušju načelo vrsto vprašanj, ki so čisto mladinska in o katerih je prav, da se odkrito razpravljajo. S tem se mladina sama vzgaja v duhu ustavnih jamstev svobode izražanja mnenj.

Moremo pa reči, da se kaj podobnega dogaja na slovenskih šolah v Trstu ali Gorici?

Nel! Se vedno smo (bolje: so) bili prepričanja, da je treba mladini očetovsko pregledano nuditi jakovo poezijo zaljubljenih in potopisna doživetja, ki so navadno povzeta iz bolj uspele šolske naloge. Pri tem mislimo na «Literarne vaje», k česar vsak mesec romajo med slovenske srednješolce.

Kako smo klavni pred italijanskimi kolegi! Saj nismo bili zmožni (bolje: niso hoteli dopustiti) resnih razprav o aktualnih temah, za katere se mladina navdušuje ali ob katerih se zamišlja. Paternalistično nam reko: «Literatura, poezija in podobno, to je v redu. Razprav nočemo, kakor nočemo, da dijaki preveč svobodno mislijo ali, da se celo organizirajo.»

Ali je kaj hudega, ako bi dvajset let po izidu prve številke pomislili na ustanovitev uredniškega odbora, ki naj bi ga (poleg profesorjev) sestavljali študentje?

Ali je kaj hudega, če se dijak sprime tudi z bolj odgovornimi tenami? (Npr.: velika vprašanja diologa med miselnimi strujami, ki jih tudi koncil predvideva, ali vprašanja spolne vzgoje in psihološkega razvoja mladih, ali pa vprašanja o vojni in miru.)

Pravzaprav se je tudi pri «Literarnih vajah» nekaj odatilo. V listu smo med drugim brali sestavek o vojni v Vietnamu. Iz vsega prejšnjega, mislimo, ni težko uganiti kakšna stališča je zastopal od skrajnosti otroško neresen članek, ki bi si ga upal objaviti le kak skrajno desničarski list na svoji humoristični strani. Krivde, seveda, ne smemo nalagati dijaku, ki ga je napisal, saj [je] on prva žrtev nedemokratične in nevzgojne šole. (Spomnimo se samo dejstva, da so na isti šoli svojčas zaplenili letake proti vojni.)

Iz vsega tega izhaja potreba po nadaljevanju razprave, kakor tudi upanje, da bodo odslej strani dijaškega lista odprte tudi drugim sestavkom o aktualnih vprašanjih, saj je že skrajni čas, da se odpravi obstoječa vrzel na tem področju in premosti jarek, ki «Literarne vaje» loči od večine sorodnih listov italijanskih srednjih šol.